

Н. Я. ЗАБОЛОТНА,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально- наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»

В. ВИСОЧИН,
студент
Навчально- наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»

В. СКАВРОНСЬКА,
студентка
Навчально- наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»

УТРИМАННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

На сьогоднішній день державною політикою України є вступ до Європейського Союзу, тому в сучасному державному просторі під впливом європейської інтеграції змінюються політичні, економічні, юридичні процеси в Україні, змінюється і наше законодавство що являє собою глобальні зміни та значні кроки до стандартів ЄС, тому в умовах сучасного конституційного стану в Україні актуальним є питання утримання та забезпечення відновлення земель шляхом імплементації кращих європейських та світових стандартів.

Окремі аспекти цього питання розглядалися такими вченими як: Панченко В. В., Лісова Т. В., Овчинікова В. А., Моторіна Л. В., Жарікова Ю. Г., Семчик В. І., та інші.

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [1].

Деградація земель та опустелювання є одними з найбільш серйозних викликів для сталого розвитку країни, які спричиняють істотні проблеми екологічного і соціально – економічного характеру та призводять до втрат біорізноманіття, погіршення стану або зникнення водних об'єктів, загострення проблем водозабезпечення населення і галузей економіки та, як наслідок, погіршення умов життя людей .

Проблема зумовлена: високим рівнем господарського освоєння території, порушенням науково обґрунтованих принципів землекористування, нераціональним розміщенням виробничих і житлових об'єктів, недостатньою площею земель природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого та історико–культурного призначення, незадовільним станом забезпечення землеустрою в частині розроблення документації в галузі охорони земель та здійснення передбачених нею заходів, недостатнім забезпеченням функціонування державної системи моніторингу земель та довкілля, недостатнім обсягом фінансових ресурсів, що виділяються для розв'язання проблем у сфері охорони та збалансованого використання земель, недостатнім рівнем обізнаності населення, заінтересованості та спроможності власників земель і землекористувачів [2].

На сьогоднішній день для вирішення цієї проблеми розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1024–р було затверджено Концепцію боротьби з деградацією земель та опустелюванням, та розпорядженням від 30 березня 2016 р. № 271–р було затверджено Національний план щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням.

В Європейському Союзі приблизно з кінця минулого століття значно поживилася діяльність з охорони ґрунтів, опрацьовано різномасштабні ґрунтові карти, у більшості країн здійснюється систематичний моніторинг стану ґрунтового покриву, виокремлено території з несприятливим станом ґрунтів для впровадження особливого режиму їх використання; створено інформаційно–аналітичні центри, ухвалено низку програмних, нормативних і різноманітних директивних документів, створено європейську асоціацію ґрунтових суспільств (EASSS), європейську інформаційну систему про ґрунти (EUSIS) [3].

Загалом, європейська політика в галузі забезпечення збалансованого землекористування ставить за мету виконання наступних завдань:

- скоректувати рівень експлуатації ресурсів для збереження сприятливих умов середовища;
- зменшити деградацію земель та опустелювання;
- скоротити негативний вплив інтенсифікації та екстенсифікації землеробства;
- зберегти й розвивати природні ділянки в регіонах інтенсивного сільськогосподарського виробництва (для проведення дозвілля і т.д.);
- зберегти культурні та історичні цінності ландшафтів. Таким чином, європейське сільське господарство спрямоване на досягнення не лише економічної, а й екологічної конкурентоспроможності [4].

У Швеції, Франції, Італії, Іспанії та інших країнах особлива увага приділяється контролю за раціональним використанням земель, виконанню землевласниками правових, екологічних зобов'язань, для чого функціонують спеціальні сільськогосподарські суди, які у випадках необхідності і притягують до відповідальності осіб, винних у порушенні чинного екологічного законодавства.

Сільськогосподарські підприємства Великобританії, Данії, Бельгії, Швеції та деяких інших країн укладають з державними адміністраціями довгострокові угоди, згідно з якими вони беруть на себе зобов'язання дотримуватись технологічної дисципліни із забезпечення екологічних вимог при вирощуванні сільськогосподарських культур, а держава компенсуватиме їх втрати [5].

У Німеччині встановлено суворий державний контроль за відчуженням земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Влада на рівні федеральних земель відповідає за консолідацію господарств і проведення структурної політики: ліквідацію черезсмужжя, створення більших за розмірами господарств, краще із суцільним масивом землі, проведення протиерозійних заходів. Тут забороняється змінювати цільове використання землі. Кожна операція купівлі–продажу земельних ділянок може бути здійснена лише з дозволу державних органів влади і за умови, що продаж землі не завдасть шкоди інтересам суспільства.

У законодавстві Франції також значна увага відводиться збереженню цільового призначення аграрних угідь. Так, не допускається розвиток поселень міського типу у сільській місцевості, а будівельні роботи на відповідних угіддях обмежені лише зведенням потрібних для господарської діяльності споруд [6].

У Швеції уряд укладає контракти з фермерами на впровадження екологічно чистих технологій, а також заохочує їх до добровільного вилучення земельних ділянок з процесу сільськогосподарського виробництва. Так, фермери, що виводять з використання 20% і більше своїх земель на термін не менш 5 років, одержують компенсацію. Дотації на рослинницьку продукцію видаються за фактом отриманого врожаю [7].

Отже, на сьогоднішній день під впливом євроінтеграції потрібно проаналізувати та використати досвід європейських країн для поступового формування стійкої системи землекористування в агросфері, забезпечити зменшення хімічного та механічного навантаження на ґрунти, запровадити заходи з відновлення якісного стану деградованих та малопродуктивних земель, розробити альтернативну систему землеробства, спрямовану на біологізацію та екологізацію виробничого процесу що в свою чергу активізуватиме розвиток аграрного виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції боротьби з деградацією земель та опустелюванням» від 22 жовтня 2014 р. № 1024–р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Медведєв В.В. Досвід реалізації “європейської ґрунтової політики”. Раціональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно–економічні, екологічні й

нормативно–правові аспекти: монографія / ред. С.А. Балюк, А.В. Кучер. Харків: Смугаста типографія, 2015. – С. 368 – 379.

4. Досвід децентралізації у країнах Європи : збірник документів ; пер. з іноз. мов ; за заг. ред. В. Б. Гройсмана. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. –766 с.

5. Канінський П.К. Тенденції розвитку фермерства в країнах з ринковою економікою. Вісник аграрної науки Причорномор'я. Випуск 3. 2005. – С.8–17.

6. Лазеба Є.С. Основні аспекти використання світових земельних ресурсів. АГРОСВІТ. № 12. 2014. – С. 60 – 64.

7. Стельмашук Ю. Механізми екологізації сільськогосподарського землекористування. Сталий розвиток економіки. 2012. № 12. – С. 140 – 143.